

B. Praslovanské období. Staroslověnština

- 1a) Uvedená slova vyhledejte v etymologickém slovníku a určete jejich význam. Vyberte a správně přiřadte ta, která obsahovala uvedené praslovanské hlásky nebo hláskové skupiny: *bláto, muž, mech, příze, báti se, brada, květ, mléko, dřevo, hvězda, dnes, sádlo, maso, práce, hráz, táti.*

dj, tj
dl, tl
kv, gv
or, ol, er, el
jery
nosovky ę, ǫ
skupiny s intervokalickým j

- b) Nastudujte, zda se některé z uvedených hláskových jevů vyskytují v současných slovanských jazycích.
- c) Na základě úkolu 1a) určete, které z následujících tvrzení není pravdivé. Své tvrzení doložte příklady.

1. Praslovanské hláskové skupiny *dj, tj* se v češtině vyvinuly takto: *dj > z, tj > c*.
2. Praslovanské hláskové skupiny *dl, tl* zůstaly v češtině zachovány beze změny.
3. Praslovanské hláskové skupiny *kv, gv* zůstaly v češtině zachovány.
4. Jery v průběhu 10. století zanikly bez náhrady.
5. Za spojení *bj, pj, mj, vj* se v češtině vyskytovaly měkké retnice *ě, ě, ě, ě*.
6. U praslovanských hláskových skupin *or* a *ol*, *er* a *el* došlo v průběhu vývoje k metatezi (přesmyknutí) likvid (plynných hlásek) s následujícími výsledky: *or > ra, ol > la, er > ře, el > ě*.
7. V praslovanštině existovaly nosové samohlásky ę a ǫ, které se v průběhu 10. stol. přeměnily na samohlásky ústní.

Při plnění úkolů 2 - 6 pracujte s etymologickým slovníkem.

- 2) Určete praslovanskou podobu slov *podlaha, rádlo, hrad, hlava, předek, zrak, prase, hrách, král*. Vysvětlete proces metateze likvid.
- 3) Určete praslovanskou podobu slov a jejich tvarů *pes, květ, otec, oves, lháti, sen, okno, oken, švec*. Vysvětlete, jakým způsobem došlo v jejich případě k odstranění jery.